Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

27 päivänä huhtikuuta 2017 *

Ennakkoratkaisupyyntö — Siirtotyöläiset — Sosiaaliturva — Sovellettava lainsäädäntö — Asetus (ETY) N:o 1408/71 — 14 artiklan 2 kohdan a alakohta — Asetus (ETY) N:o 574/72 — 12 a artiklan 1 a alakohta — Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus — Matkustava henkilökunta — Toiseen jäsenvaltioon lähetetyt työntekijät — Sveitsiläinen sivuliike — E 101 -todistus — Todistusvoima

Asiassa C-620/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour de cassation (ylin tuomioistuin, Ranska) on esittänyt 6.11.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 23.11.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

A-Rosa Flussschiff GmbH

vastaan

Union de recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales d'Alsace (Urssaf), jolle Urssaf du Bas-Rhinin oikeudet ovat siirtyneet, ja

Sozialversicherungsanstalt des Kantons Graubünden,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari) sekä tuomarit E. Regan, A. Arabadjiev, C. G. Fernlund ja S. Rodin,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Giacobbo-Peyronnel,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.10.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— A-Rosa Flussschiff GmbH, edustajanaan M. Schlingmann, Rechtsanwalt,

— Union de recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales d'Alsace (Urssaf), jolle Urssaf du Bas-Rhinin oikeudet ovat siirtyneet, edustajanaan J.-J. Gatineau, avocat,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään D. Colas ja C. David,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

— Belgian hallitus, asiamiehinään M. Jacobs, L. Van den Broeck ja J. Van Holm,

— Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vláčíl,

— Irlannin hallitus, asiamiehinään G. Hodge, E. Creedon ja A. Joyce, avustajanaan N. Donnelly, adviser,

— Kyproksen hallitus, asiamiehenään N. Ioannou,

— Euroopan komissio, asiamiehenään D. Martin,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.1.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan sekä asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1997 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97, 12 a artiklan 1 a alakohdan, sellaisina kuin ne ovat muutettuina 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005 (EUVL 2005, L 117, s. 1) (jäljempänä asetus N:o 1408/71 ja vastaavasti asetus N:o 574/72) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä A-Rosa Flussschiff GmbH (jäljempänä A-Rosa) ja toisaalta Union de recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales d'Alsace (Urssaf), jolle Urssaf du Bas-Rhinin (Ranska) oikeudet ovat siirtyneet (jäljempänä URSSAF), ja Sozialversicherungsanstalt des Kantons Graubünden (Graubündenin kantonin sosiaalivakuutuskassa, jäljempänä Sveitsin sosiaalivakuutuskassa) ja joka koskee oikaisupäätöstä, jonka URSSAF oli antanut tiedoksi A-Rosalle sen vuoksi, että vakuutusmaksut Ranskan sosiaaliturvajärjestelmään oli jätetty maksamatta 1.4.2005 ja 30.9.2007 väliseltä ajanjaksolta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus N:o 1408/71

3 Asetuksen N:o 1408/71 13–17 a artikla sisältyivät asetuksen II osastoon, jonka otsikko oli ”Sovellettava lainsäädäntö”.

4 Kyseisen asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa vahvistettiin sääntö, jonka mukaan henkilöt, joihin asetusta sovelletaan, ovat lähtökohtaisesti vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia, minkä jälkeen artiklassa säädettiin seuraavaa:

”2. Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu:

a) jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella ja vaikka hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella;

– –”

5 Kyseisen asetuksen 14 artiklassa, jonka otsikko oli ”Palkatussa työssä olevia muita henkilöitä kuin merimiehiä koskevat erityissäännöt”, säädettiin seuraavaa:

”Edellä 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa olevaa sääntöä sovelletaan ottaen huomioon seuraavat poikkeukset ja olot:

1) a) Jäsenvaltion alueella toimivan yrityksen palveluksessa tavallisesti työskentelevään henkilöön, jonka tämä yritys lähettää toisen jäsenvaltion alueelle suorittamaan siellä työtä tämän yrityksen palveluksessa, sovelletaan edelleen ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädäntöä edellyttäen, että tämän työskentelyn arvioitu kesto ei ole enempää kuin 12 kuukautta ja että häntä ei lähetetä korvaamaan toista työntekijää, jonka komennus on päättynyt.

– –

2) Kahden tai useamman jäsenvaltion alueella tavallisesti työskentelevään henkilöön sovelletaan seuraavalla tavalla määrättyä lainsäädäntöä:
   a) Matkustavan tai lentävän henkilökunnan jäsen yrityksessä, joka toisen lukuun tai omaan lukuunsa harjoittaa kansainvälistä liikennettä kuljettaen matkustajia tai tavaraa rautateitse, maanteitse, lentoteitse tai sisävesitse ja jolla on kotipaikka jäsenvaltion alueella, on viimeksi mainitun valtion lainsäädännön alainen seuraavin rajoituksin:
      i) jos kysymyksessä olevalla yrityksellä on sivutoimipaikka tai pysyvä edustusto muun jäsenvaltion alueella kuin sen, missä sillä on kotipaikka, tällaisen sivutoimipaikan tai pysyvän edustuston palveluksessa oleva henkilö on sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella tällainen sivutoimipaikka tai pysyvä edustusto sijaitsee;

– –”

6 Saman asetuksen 80 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Komission yhteyteen perustetaan siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintotoimikunta, jäljempänä ’hallintotoimikunta’, jossa on jäsenvaltioiden hallitusten edustajat tarvittaessa asiaa tuntevien neuvonantajien avustamina. – –”

7 Asetuksen N:o 1408/71 81 artiklan a alakohdan mukaisesti hallintotoimikunnan tehtävänä on käsitellä kaikkia hallinnollisia kysymyksiä ja tulkintakysymyksiä, jotka johtuvat tämän asetuksen säännöksistä.

8 Kyseisen asetuksen 84 a artiklan 3 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Jos tämän asetuksen tulkinnassa tai soveltamisessa ilmenee vaikeuksia, jotka voisivat vaarantaa asetuksen soveltamisalaan kuuluvan henkilön oikeudet, toimivaltaisen valtion laitoksen tai kyseisen henkilön asuinvaltion laitoksen on otettava yhteyttä laitokseen tai laitoksiin asianomaisessa jäsenvaltiossa tai asianomaisissa jäsenvaltioissa. Jos asiaa ei pystytä ratkaisemaan kohtuullisessa ajassa, kyseiset viranomaiset voivat kääntyä hallintotoimikunnan puoleen.”

9 Asetus N:o 1408/71 kumottiin ja korvattiin 1.5.2010 lähtien sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 883/2004 (EUVL 2004, L 166, s. 1).

Asetus N:o 574/72

10 Asetuksen N:o 574/72 III osastossa, jonka otsikko oli ”Sovellettavan lainsäädännön määräämistä koskevien asetuksen säännösten täytäntöönpano”, vahvistettiin asetuksen N:o 1408/71 13–17 artiklan täytäntöönpanoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

11 Erityisesti asetuksen N:o 574/72 12 a artiklan 1 a alakohdassa säädettiin, että sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen nimeämän laitoksen, jonka lainsäädäntö jää sovellettavaksi asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan perusteella, oli annettava todistus – niin kutsuttu E 101 -todistus – siitä, että asianomainen työntekijä oli kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön alainen.

12 Asetus N:o 574/72 kumottiin ja korvattiin 1.5.2010 lähtien asetuksen N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 987/2009 (EUVL 2009, L 284, s. 1).

Hallintotoimikunnan 13.12.2000 tekemä päätös N:o 181

13 Asetuksen N:o 1408/71 81 artiklan a alakohdan nojalla hallintotoimikunta teki 13.12.2000 päätöksen N:o 181 asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 1 kohdan, 14 a artiklan 1 kohdan ja 14 b artiklan 1 ja 2 kohdan tulkinnasta (EYVL 2001, L 329, s. 73).

14 Kyseisen päätöksen 6 kohdassa määrätään, että ”lomake E 101 olisi mieluiten annettava ennen kyseisen kauden alkamista; lomake voidaan kuitenkin antaa kyseisen kauden aikana tai jopa sen päätyttyä, jolloin sillä voi olla taannehtiva vaikutus.”

15 Kyseisen päätöksen 7 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tässä päätöksessä edellä 5 kohdan d alakohdassa mainittu yhteistyötä koskeva velvollisuus edellyttää lisäksi seuraavaa:

a) Kotijäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen on arvioitava oikein asiaan liittyviä tosiseikkoja asetuksen – – N:o 1408/71 14 artiklan 1 kohdan, 14 a artiklan 1 kohdan ja 14 b artiklan 1 ja 2 kohdan sekä asetuksen – – N:o 574/72 11 ja 11 a artiklan soveltamiseksi ja näin ollen taattava, että lomakkeeseen E 101 on tehty täydelliset merkinnät.

b) Työskentelyvaltion ja jokaisen muun jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen on katsottava, että lomake E 101 sitoo niitä niin kauan kuin kotivaltion toimivaltainen laitos ei ole peruuttanut tai mitätöinyt kyseistä lomaketta.

c) Lähettävän valtion toimivaltaisen laitoksen on tarkasteltava uudelleen todistuksen antamisen perustelujen riittävyyttä ja tarpeen vaatiessa peruutettava todistus, jos työskentelyvaltion toimivaltainen laitos esittää epäilyksiä kyseisen todistuksen perustana olevien tosiseikkojen paikkansapitävyydestä.”

16 Saman päätöksen 9 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jos yksimielisyyteen ei päästä, jokainen asianosainen toimivaltainen laitos voi toimittaa hallituksensa edustajan välityksellä muistion, jota käsitellään tapauksessa sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien eriävien näkökantojen yhteensovittamiseksi ensimmäisessä sellaisessa kokouksessa, joka pidetään kaksikymmentä päivää muistion toimittamisen jälkeen.”

EY:n ja Sveitsin välinen sopimus

17 Henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä tehdyn sopimuksen, joka allekirjoitettiin Luxemburgissa 21.6.1999 ja joka hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta seitsemän sopimuksen tekemisestä Sveitsin valaliiton kanssa 4.4.2002 tehdyllä neuvoston ja, tiede- ja teknologiayhteistyötä koskevan sopimuksen osalta, komission päätöksellä 2002/309/EY, Euratom (EYVL 2002, L 114, s. 1; jäljempänä EY:n ja Sveitsin välinen sopimus), 8 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet sääntelevät liitteen II mukaisesti sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista – –”

18 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevassa, EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen liitteessä II olevassa 1 artiklassa määrättiin seuraavaa:

”1. Sopimuspuolet sopivat, että ne soveltavat keskenään sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen alalla yhteisön säädöksiä joihin viitataan, sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän sopimuksen allekirjoittamispäivänä ja tässä liitteessä olevassa A osassa mukautettuina, tai niitä vastaavia sääntöjä.

2. Käsitteellä ’jäsenvaltio(t)’, joka esiintyy tässä liitteessä olevassa A osassa mainituissa säädöksissä, tarkoitetaan yhteisön säädösten piiriin kuuluvien valtioiden lisäksi myös Sveitsiä.”

19 Mainitun liitteen A osassa viitattiin erityisesti asetuksiin N:o 1408/71 ja N:o 574/72.

20 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan liitteen II korvaamisesta 31.3.2012 annetussa EY:n ja Sveitsin välisellä sopimuksella perustetun sekakomitean päätöksessä N:o 1/2012 (EUVL 2012, L 103, s. 51), joka on tullut voimaan 1.4.2012, kyseisessä liitteessä oleva A osa saatettiin ajan tasalle, ja siinä viitataan nyt asetuksiin N:o 883/2004 ja N:o 987/2009.

21 Kyseisen päätöksen voimaantulopäivää edeltäneisiin tosiseikkoihin, kuten pääasiassa kyseessä olevat tosiseikat, sovelletaan EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen liitteessä II, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä N:o 1/2012, olevan A osan 3 ja 4 kohdan mukaisesti kuitenkin edelleen asetuksia N:o 1408/71 ja N:o 574/72, sillä liitteessä viitataan edelleen asetuksiin N:o 1408/71 ja N:o 574/72, ”kun kyseessä oleva tapaus on tapahtunut aiemmin”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

22 A-Rosa, jonka kotipaikka on Saksassa, liikennöi muun muassa Rhône-joella (Ranska) ja Saône-joella (Ranska) kahdella risteilyaluksella, joista toisella työskentelee 45 ja toisella 46 muista jäsenvaltioista kuin Ranskasta tulevaa kausityöntekijää majoitus- ja ravitsemusalan tehtävissä. Kumpikin alus liikennöi yksinomaan Ranskan sisävesillä.

23 A-Rosalla on Sveitsissä sijaitseva sivuliike, joka huolehtii kaikista alusten toimintaan, käyttöön ja hallintoon sekä kyseisillä aluksilla käytettyjä työntekijöitä koskevaan henkilöstöhallintoon liittyvistä asioista. Kaikkiin edellä mainittujen kausityöntekijöiden työsopimuksiin sovelletaan tältä osin Sveitsin oikeutta.

24 Näillä kahdella aluksella 7.6.2007 suoritetun tarkastuksen johdosta URSSAF totesi sääntöjenvastaisuuksia, jotka koskivat majoitus- ja ravitsemusalan tehtävissä toimivien palkattujen työntekijöiden kuulumista sosiaaliturvajärjestelmään. Tämän toteamuksen perusteella A-Rosalle annettiin 22.10.2007 tiedoksi oikaisupäätös, jolla sen maksettavaksi pantiin 2 024 123 euroa Ranskan sosiaaliturvajärjestelmään maksamatta olleita vakuutusmaksuja 1.4.2005 ja 30.9.2007 väliseltä ajanjaksolta.

25 Näiden tarkastustoimien aikana A-Rosa toimitti ensimmäisen erän E 101 -todistuksia, jotka koskivat vuotta 2007 ja jotka Sveitsin sosiaalivakuutuskassa oli antanut asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla.

26 A-Rosa riitautti oikaisupäätöksen tribunal des affaires de sécurité sociale du Bas-Rhinissa (Bas-Rhinin departementin sosiaaliturva-asioiden tuomioistuin, Ranska). Kanne hylättiin 9.2.2011 annetulla tuomiolla. Kyseinen tuomioistuin nimittäin katsoi, että A-Rosan toiminta suuntautui kokonaan Ranskan alueelle ja että tämän toiminnan harjoittaminen siellä oli tavanomaista, pysyvää ja jatkuvaa, joten A-Rosa ei voinut perustaa väitteitään asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 1 kohtaan, johon se oli kanteessaan vedonnut, sillä kyseinen säännös koskee lähetettyjen työntekijöiden erityistapausta.

27 A-Rosa valitti tuomiosta cour d'appel de Colmariin (Colmarin ylioikeus, Ranska).

28 URSSAF esitti 27.5.2011 päivätyllä kirjeellä Sveitsin sosiaalivakuutuskassalle pyynnön E 101 -todistusten peruuttamisesta ja totesi pyynnössään muun muassa, ettei näitä todistuksia olisi pitänyt antaa asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla, koska kyseessä olevien alusten toimintaa harjoitetaan pysyvästi ja yksinomaan Ranskassa, joten nimenomaisesti näille aluksille työskentelemään palkatuista työntekijöistä olisi pitänyt tehdä määräaikaisilmoitukset Ranskan sosiaaliturvalaitoksille.

29 Sveitsin sosiaalivakuutuskassa vastasi tähän pyyntöön 18.8.2011 päivätyllä kirjeellä, jossa se ilmoitti muun muassa velvoittaneensa A-Rosan maksamaan sosiaalivakuutusmaksut kyseessä olevan maan oikeuden mukaisesti henkilöistä, jotka työskentelevät tosiasiallisesti vain yhdessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa, ja pyysi, että URSSAF pidättäytyisi oikaisutoimesta, jonka mukaan kyseisistä henkilöistä peritään taannehtivasti Ranskan oikeussäännösten mukaiset vakuutusmaksut, kun otetaan huomioon, että kaikki sosiaaliturvamaksut on tilitetty ja maksettu vaatimuksen kohteena olevista henkilöistä vuodelta 2007 Sveitsiin.

30 Asian ollessa vireillä ylioikeudessa A-Rosa toimitti toisen erän E 101 -todistuksia, jotka koskivat vuosia 2005 ja 2006 ja jotka Sveitsin sosiaalivakuutuskassa oli antanut asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla.

31 Cour d'appel de Colmar hylkäsi 12.9.2013 antamallaan tuomiolla A-Rosan valituksen olennaisilta osilta. Kyseinen tuomioistuin huomautti, että yhtiön toimittamia E 101 -todistuksia, joihin yhtiö vetosi, ei ollut annettu asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla, johon A-Rosa ilmoitti nojautuvansa, vaan saman asetuksen 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla, ja että A-Rosa oli toimittanut nämä todistukset kahtena eränä, eli ensimmäisen erän URSSAF:n suorittamien tarkastustoimien yhteydessä ja toisen erän tribunal des affaires de sécurité sociale du Bas-Rhinin päätöksen jälkeen, ja totesi sitten, että palkatut työntekijät, joiden palkat olivat oikaisupäätöksen kohteena, työskentelivät yksinomaan Ranskan alueella, joten A-Rosa ei ollut osoittanut poikkeusta, jonka vuoksi se vapautuisi asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa vahvistetusta alueperiaatteesta.

32 A-Rosa teki tuomiosta kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen Cour de cassationiin (ylin tuomioistuin, Ranska). Cour de cassation pohtii cour d'appel de Colmarin tekemien toteamusten perusteella, onko sillä, että jäsenvaltion toimivaltainen laitos antaa E 101 -todistuksen asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla, tälle todistukselle unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä normaalisti annetut vaikutukset silloin, kun olosuhteet, joissa todistuksessa tarkoitettu työntekijä on työskennellyt toisen jäsenvaltion alueella, eivät selvästikään kuulu kyseisessä 14 artiklassa vahvistettujen poikkeussääntöjen asialliseen soveltamisalaan.

33 Tässä tilanteessa Cour de cassation päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Velvoittaako vaikutus, joka liitetään E 101 -todistukseen, jonka on antanut asetuksen N:o 574/72 11 artiklan 1 kohdan ja 12 a artiklan 1 a alakohdan mukaisesti sen jäsenvaltion viranomaisen nimeämä laitos, jonka sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan edelleen työntekijän tilanteeseen, yhtäältä vastaanottavan jäsenvaltion laitoksia ja viranomaisia ja toisaalta saman jäsenvaltion tuomioistuimia silloin, kun todetaan, etteivät työntekijän työskentelyä koskevat olosuhteet selvästi kuulu asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettyjen poikkeussääntöjen asialliseen soveltamisalaan?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 574/72 12 a artiklan 1 a alakohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen nimeämän laitoksen asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla antama E 101 -todistus sitoo sekä sen jäsenvaltion sosiaaliturvalaitoksia, jossa työskentely tapahtuu, että saman jäsenvaltion tuomioistuimia silloinkin, kun nämä tuomioistuimet toteavat, etteivät asianomaisen työntekijän työskentelyä koskevat olosuhteet selvästikään kuulu asetuksen N:o 1408/71 tämän säännöksen asialliseen soveltamisalaan.

35 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklan mukaisessa ennakkoratkaisumenettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen määrittämään pääasian tosiseikat ja arvioimaan niitä. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin voi lausua yksinomaan unionin oikeuden tulkinnasta tai pätevyydestä kansallisen tuomioistuimen kuvaaman tosiasiallisen ja oikeudellisen tilanteen valossa, jotta se voisi antaa kansalliselle tuomioistuimelle asian ratkaisemisen kannalta hyödyllisiä ohjeita (tuomio 28.7.2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, 27 kohta).

36 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tekemien toteamusten perusteella sen esittämään kysymykseen on siten vastattava sellaisena kuin kysymys on uudelleen muotoiltuna tämän tuomion 34 kohdassa, jossa ei siten ratkaista kysymystä siitä, kuuluvatko asianomaiset työntekijät asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan soveltamisalaan vai eivät, eikä kysymystä näihin työntekijöihin sovellettavasta lainsäädännöstä.

37 On syytä muistuttaa, että E 101 -todistuksen tarkoituksena on asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetyn aineellisen säännöksen tavoin helpottaa työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ja palvelujen tarjoamisen vapautta (ks. analogisesti tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Kyseisessä todistuksessa sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonne asianomaisten työntekijöiden työnantajana oleva yritys on sijoittautunut, ilmoittaa, että sen omaa sosiaaliturvajärjestelmää sovelletaan edelleen näihin työntekijöihin. Näin ollen tämä todistus merkitsee välttämättä sitä, että

toisen jäsenvaltion järjestelmää ei ole tarkoitus soveltaa sen periaatteen vuoksi, että työntekijöiden on kuuluttava yhteen ainoaan sosiaaliturvajärjestelmään (tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Tältä osin on syytä huomauttaa, että SEU 4 artiklan 3 kohdassa ilmaistu vilpittömän yhteistyön periaate velvoittaa toimivaltaisen laitoksen arvioimaan oikein asiaankuuluvia seikkoja sovellettavan lainsäädännön määrittämistä koskevien sääntöjen soveltamiseksi sosiaaliturva-alalla ja näin ollen takaamaan E 101 -todistuksessa olevien mainintojen paikkansapitävyyden (tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Mitä taas tulee työskentelyjäsenvaltion toimivaltaiseen laitokseen, SEU 4 artiklan 3 kohdasta johtuvasta yhteistyövelvollisuudesta seuraa myös, että tätä velvollisuutta ei noudatettaisi – ja asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja asetuksen N:o 574/72 12 a artiklan 1 a alakohdan tavoitteet jäisivät ottamatta huomioon –, jos kyseisen jäsenvaltion laitos katsoisi, etteivät E 101 -todistuksen maininnat sido sitä, ja saattaisi nämä työntekijät myös oman sosiaaliturvajärjestelmänsä alaisuuteen (ks. analogisesti tuomio 30.3.2000, Banks ym., C-178/97, EU:C:2000:169, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Koska näin ollen E 101 -todistuksella luodaan olettama siitä, että asianomainen työntekijä kuuluu asianmukaisesti sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään, jonne hänen työnantajanaan oleva yritys on sijoittautunut, todistus velvoittaa sen jäsenvaltion, jossa työntekijä työskentelee, toimivaltaista laitosta (ks. vastaavasti tuomio 30.3.2000, Banks ym., C-178/97, EU:C:2000:169, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Päinvastainen ratkaisu olisi omiaan loukkaamaan työntekijöiden liittämistä yhteen ainoaan sosiaaliturvajärjestelmään koskevaa periaatetta sekä sovellettavan järjestelmän ennalta-arvattavuutta ja näin ollen oikeusvarmuutta. Niissä tapauksissa, joissa sovellettavaa järjestelmää on vaikea määrittää, kummankin kyseessä olevan jäsenvaltion toimivaltaiset laitokset olisivat taipuvaisia katsomaan oman sosiaaliturvajärjestelmänsä soveltuvan työntekijöihin näiden vahingoksi (tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Niin kauan kuin E 101 -todistusta ei ole peruutettu tai mitätöity, sen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen, jossa työntekijä työskentelee, on siten otettava huomioon, että häneen sovelletaan jo sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmää, johon hänen työnantajanaan oleva yritys on sijoittautunut, eikä laitos siten voi soveltaa kyseiseen työntekijään omaa sosiaaliturvajärjestelmäänsä (tuomio 30.3.2000, Banks ym., C-178/97, EU:C:2000:169, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 E 101 -todistuksen antaneen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen on kuitenkin tarkasteltava uudelleen sitä, oliko todistuksen antaminen perusteltua, ja tarpeen vaatiessa peruutettava todistus, jos sen jäsenvaltion, jossa työntekijä työskentelee, toimivaltainen laitos esittää epäilyksiä todistuksen perustana olevien seikkojen paikkansapitävyydestä ja siten siinä olevista maininnoista erityisesti sen vuoksi, että ne eivät vastaa asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan vaatimuksia (ks. analogisesti tuomio 30.3.2000, Banks ym., C-178/97, EU:C:2000:169, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Siinä tapauksessa, että kyseessä olevat laitokset eivät pääse yksimielisyyteen muun muassa erityiselle tilanteelle ominaisten tosiseikkojen arvioinnista eivätkä näin ollen siitä, kuuluuko se asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan soveltamisalaan, ne voivat jättää asian hallintotoimikunnan käsiteltäväksi (ks. analogisesti tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Jos hallintotoimikunta ei onnistu yhteensovittamaan toimivaltaisten laitosten näkökantoja asiassa sovellettavasta lainsäädännöstä, se jäsenvaltio, jonka alueella asianomainen työntekijä työskentelee, voi ilman, että se vaikuttaisi todistuksen antaneen laitoksen jäsenvaltiossa käytettävissä oleviin oikeussuojakeinoihin, aloittaa SEUT 259 artiklan mukaisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta

jättämistä koskevan menettelyn, jotta unionin tuomioistuin voi tutkia tällaisen kanteen yhteydessä, mitä lainsäädäntöä kyseiseen työntekijään on sovellettava, ja näin ollen E 101 -todistukseen sisältyvien mainintojen paikkansapitävyyden (tuomio 10.2.2000, FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, 58 kohta).

47 Jos hyväksyttäisiin se, että toimivaltainen kansallinen laitos voisi saattaa asian kyseessä olevan työntekijän vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuimen käsiteltäväksi ja saada aikaan sen, että E 101 -todistus julistettaisiin pätemättömäksi, jäsenvaltioiden toimivaltaisten laitosten vilpittömän yhteistyön periaatteeseen perustuva järjestelmä saattaisi vaarantua (tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 30 kohta).

48 Edellä todetusta johtuu, että niin kauan kuin E 101 -todistusta ei ole peruutettu tai mitätöity, kyseisellä todistuksella on sitova vaikutus sen jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä, jonne palkattu työntekijä menee työskentelemään, ja se sitoo näin ollen tämän jäsenvaltion laitoksia (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 31 kohta).

49 Tästä seuraa, että vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuimella ei ole oikeutta tutkia E 101 -todistuksen pätevyyttä tämän todistuksen myöntämisen perustana olevien seikkojen osalta (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 32 kohta).

50 Unionin tuomioistuin on sitä paitsi jo katsonut, että koska E 101 -todistus sitoo vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaista laitosta, ei se, joka käyttää työntekijän palveluja, voi myöskään jättää todistusta huomiotta. Jos palveluihin turvautuva epäilee todistuksen pätevyyttä, pitää sen kuitenkin ilmoittaa tästä asianomaiselle laitokselle (tuomio 9.9.2015, X ja van Dijk, C-72/14 ja C-197/14, EU:C:2015:564, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Näin ollen E 101 -todistus, jonka jäsenvaltion toimivaltainen laitos on antanut asetuksen N:o 574/72 12 a artiklan 1 a alakohdan nojalla, vaikka sen jäsenvaltion, jossa työskentely tapahtuu, laitokset ja tuomioistuimet katsovat, etteivät asianomaiset työntekijät kuulu asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan soveltamisalaan, sitoo sekä näitä laitoksia ja tuomioistuimia että henkilöä, joka käyttää näiden työntekijöiden palveluja.

52 Se seikka, että asianomaiset työntekijät eivät selvästikään kuulu kyseisen 14 artiklan soveltamisalaan, ei millään tavoin muuta edellä esitettyjä toteamuksia.

53 Koska unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään määrittänyt menettelyn jäsenvaltioiden laitosten välisten mahdollisten erimielisyyksien, jotka koskevat E 101 -todistuksen pätevyyttä tai paikkansapitävyyttä, ratkaisemiseksi, sellaisten valtioiden laitosten, joiden on sovellettava asetuksia N:o 1408/71 ja N:o 574/72 ja joihin myös Sveitsin valaliitto kuuluu EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen mukaisesti, on noudatettava kyseistä menettelyä, vaikka asiassa olisi ilmennyt, että asianomaisten työntekijöiden työskentelyyn liittyvät olosuhteet eivät selvästikään kuulu E 101 -todistuksen myöntämisen perusteena olleen säännöksen asialliseen soveltamisalaan.

54 Tässä yhteydessä Ranskan hallituksen ja URSSAF:n esittämät väitteet kyseisen menettelyn tehottomuudesta sekä vilpillisen kilpailun ja sosiaalisen polkumyynnin ehkäisemisen välttämättömyydestä eivät millään tavoin voi oikeuttaa kyseisen menettelyn noudattamatta jättämistä eivätkä sitä suuremmalla syyllä myöskään päätöstä jättää huomiotta toisen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen antama E 101 -todistus.

55 Tällaisia väitteitä ei myöskään voida ottaa huomioon unionin tuomioistuimen asiaa koskevan oikeuskäytännön muuttamiseksi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa.

56 Ensinnäkin nimittäin unionin tuomioistuimelle esitetystä oikeudenkäyntiaineistosta ilmenee, että pääasian oikeudenkäynnissä Ranskan viranomaiset eivät ole vieneet loppuun asti neuvotteluja Sveitsin sosiaalivakuutuskassan kanssa eivätkä edes yrittäneet saattaa asiaa hallintokomitean käsiteltäväksi,

joten oikeusriidan taustalla olevat tosiseikat eivät voi olla osoituksena unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä määritetyn menettelyn väitetyistä puutteellisuuksista eivätkä siitä, ettei tilanteita, joissa on mahdollisesti kyse vilpillisestä kilpailusta tai sosiaalisesta polkumyynnistä, voitaisi ratkaista, kuten julkisasiamies on huomauttanut ratkaisuehdotuksensa 75 ja 82 kohdassa.

57 Seuraavaksi on syytä huomauttaa, että päätöksessä N:o 181 on omaksuttu E 101 -todistusta koskevasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevät oikeusperiaatteet, joihin kuuluu myös velvollisuus saattaa hallintokomitean käsiteltäviksi mahdolliset erimielisyydet E 101 -todistuksen myöntämisen perusteena oleviin tosiseikkoihin sovellettavasta lainsäädännöstä.

58 Lisäksi unionin lainsäätäjä on säätänyt asetuksen N:o 1408/71 84 a artiklan 3 kohdassa tämän asetuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien vaikeuksien, jotka voivat vaarantaa asetuksen soveltamisalaan kuuluvan henkilön oikeudet, varalta ensisijaiseksi menettelytavaksi asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisten laitosten väliset neuvottelut ja toissijaisesti turvautumisen hallintokomiteaan.

59 Nykyisin voimassa olevassa asetuksessa N:o 987/2009 on lisäksi kodifioitu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vahvistamalla E 101 -todistuksen sitovuus ja todistuksen antaneen laitoksen yksinomainen toimivalta kyseisen todistuksen pätevyyden arvioinnissa sekä omaksumalla Ranskan hallituksen ja URSSAF:n kyseenalaistama menettely nimenomaiseksi keinoksi ratkaista erimielisyydet, koskevatpa ne jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen antamien asiakirjojen paikkansapitävyyttä tai asianomaiseen työntekijään sovellettavan lainsäädännön määrittämistä.

60 Sillä Ranskan hallituksen mainitsemalla seikalla, että E 101 -todistukset antanut valtio on tässä tapauksessa Sveitsin valaliitto ja ettei kyseistä valtiota vastaan voida nostaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa kannetta, ei ole minkäänlaista vaikutusta pääasiassa kyseessä olevien E 101 -todistusten sitovuuteen, sillä EY:n ja Sveitsin välisessä sopimuksessa on määräykset sen omasta järjestelmästä sopimuspuolten välisten erimielisyyksien ratkaisemiseksi, kuten julkisasiamies on huomauttanut ratkaisuehdotuksensa 65 kohdassa.

61 Esitettyyn kysymykseen on edellä todetuin perustein vastattava, että asetuksen N:o 574/72 12 a artiklan 1 a alakohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen nimeämän laitoksen asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla antama E 101 -todistus sitoo sekä sen jäsenvaltion sosiaaliturvalaitoksia, jossa työskentely tapahtuu, että saman jäsenvaltion tuomioistuimia silloinkin, kun nämä tuomioistuimet toteavat, etteivät asianomaisen työntekijän työskentelyä koskevat olosuhteet selvästikään kuulu asetuksen N:o 1408/71 tämän säännöksen asialliseen soveltamisalaan.

Oikeudenkäyntikulut

62 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97, sellaisena kuin se on muutettuna

13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005, 12 a artiklan 1 a alakohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen nimeämän laitoksen asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 118/97, sellaisena kuin se on muutettuna 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005, 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla antama E 101 -todistus sitoo sekä sen jäsenvaltion sosiaaliturvalaitoksia, jossa työskentely tapahtuu, että saman jäsenvaltion tuomioistuimia silloinkin, kun nämä tuomioistuimet toteavat, etteivät asianomaisen työntekijän työskentelyä koskevat olosuhteet selvästikään kuulu asetuksen N:o 1408/71 tämän säännöksen asialliseen soveltamisalaan.

Allekirjoitukset